

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä laeiksi yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin sekä tekijänoikeuslain, oikeudesta valokuvaan annetun lain ja patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 9 päivänä lokakuuta 1990 lähettänyt valiokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 161.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina neuvotteleva virkamies Jukka Liedes opetusministeriöstä, toimistopäällikkö Markku Tynnilä ja lainsäädäntöneuvos Mikko Puumalainen oikeusministeriöstä, apulaisosastopäällikkö Risto Paaermaa kauppa- ja teollisuusministeriöstä, ylijohtaja Erkki Wuori ja toimistopäällikkö Eija Nuorlahti-Solarmo patentti- ja rekisterihallituksesta, apulaisosastopäällikkö Reijo Virtanen tullihallituksesta, osastopäällikkö Henrik Räihä Teollisuuden Keskusliitosta, toiminnanjohtaja Seppo Salo ja lakimies Jouko Lonka Tietojenkäsittelyalan Palveluyritysten Liitosta, osastonjohtaja Heikki Poroila Suomen Kirjastoseurasta, puheenjohtaja Raimo Vikström Suomen Muusikkojen Liitosta, toiminnanjohtaja Tuire Lankinen Suomen Näyttelijäliitosta, toiminnanjohtaja Päivi Liedes Suomen Kirjailijaliitosta, toiminnanjohtaja Arto Alaspää Suomen Ääni- ja kuvatalennetuottajista, toimitusjohtaja Jukka Niskanen Gramexista, toimitusjohtaja Jorma Latvus Hotelli- ja ravintolaneuvostosta, varatoimitusjohtaja Lauri Martti Raha-automaattiyhdistyksestä, toimitusjohtaja Veli Saarenheimo Vähittäiskaupan Keskusliitosta, toimitusjohtaja Christian Moustgaard Paikallisradioliitosta, kansliajohtaja Jussi Tunturi Yleisradiosta, professori Berndt Godenhjelm Valokuvajärjestöjen Keskusliitosta, varatoimitusjohtaja Håkan Gabrielsson Sanomalehtien Liitosta, varatoimitusjohtaja Juhana Hintsanen Graafisesta Keskusliitosta, edustaen myös Suomen Kustannusyhdistystä ja Aikakauslehtien Liittoa, lakimies Timo Vuortama Suomen Sanomalehtimiesten Liitosta, toimitusjohtaja Tarja Koskinen Kopiostosta, lakimies Satu Lahtinen ja projekti-

päällikkö Kimmo Pörsti Teostosta, toimitusjohtaja Pentti Karhu Elektroniikan Tukku-kauppiaista, varatuomari Alf-Ole Wanamo Nokia-Data Oy:stä, ostopäällikkö Per-Erik Sikström Suomalaisesta Kirjakaupasta sekä taiteilijaprofessori Topi Ikäläinen ja valokuvaaja Kalle Kultala.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin. Yksinoikeuden piirimalliin saisi rekisteröinnillä. Suojan kohteena olisi piirin osien sijoittelua kuvaava piirimalli ja rekisteröintiä voisi hakea piirimallin luoja. Työ- tai virkasuhteessa luotujen piirimallien osalta rekisteröintiä voisi hakea työnantaja. Piirimallien kopiointi, maahantuonti ja levittäminen yleisölle edellyttäisivät piirimallin yksinoikeuden haltijan suostumusta. Kopiointi opetus- ja analysointitarkoituksiin sallittaisiin kuitenkin ilman yksinoikeuden haltijan suostumusta.

Tekijänoikeuslakiin ehdotetaan täsmennystä, jonka mukaan tietokoneohjelmat saisivat tekijänoikeussuojaa kirjallisina teoksina. Ohjelmasta saisi valmistaa muutaman kappaleen yksityistä käyttöä varten edellyttäen, että ohjelma on julkaistu. Tietokoneohjelman käyttöoikeuden luovutus käsittäisi oikeuden valmistaa käyttö- ja säilytyskopiot sekä tehdä ohjelmaan käytön edellyttämät muutokset. Tietokoneohjelman vuokraaminen ja lainaaminen yleisölle edellyttäisivät ohjelman tekijän suostumusta. Oikeus työ- tai virkasuhteessa luotuun tietokoneohjelmaan siirtyisi työnantajalle.

Sävellysteosten yleisölle vuokraaminen ehdotetaan sisällytettäväksi tekijän yksinoikeuteen.

Nykyään ainoastaan sävellysteosten nuottien vuokraaminen edellyttää tekijän lupaa.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös tekijänoikeuden lähioikeuksiin. Esittävien taiteilijoiden, äänitteiden tuottajien sekä radio- ja televisioyriyten oikeuksien suoja-aika pitenisi 25 vuodesta 50 vuoteen tallennus- tai lähetysvuoden päättymisestä lukien. Lisäksi esittäville taiteilijoille ja äänitetuottajille ehdotetaan korvausoikeutta äänitteiden ansiotarkoituksessa tapahtuvasta julkisesta esittämisestä.

Oikeudesta valokuvaan annettuun lakiin ehdotetaan eräitä tarkistuksia, jotka lähentävät valokuvan suoja-aikaa tekijänoikeussuojaan. Valokuvan suoja-aika muuttuu 50 vuodeksi kuvan valmistamisvuodesta lukien.

Tekijänoikeuslain kasettimaksua koskevaan lukuun ehdotetaan lisättäväksi säännökset maksun perimisen tehostamisesta.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä eräin muutoksin.

Tekijänoikeuslainsäädännön tarkoituksena on turvata henkisen työn tuloksia. Tekijänoikeus antaa luovan työn tekijöille taloudellista perusturvaa myös työsuhteiden ulkopuolella ja luo katetta teoksen tuottajien ja jakelijoiden tuotantopanoksille. Tekijänoikeudelliset korvaukset muodostavat tärkeän osan kulttuurin tuotannon ja jakelun taloudesta. Kuluttajan kannalta on tärkeää turvata kulttuuritarjonnan runsaus ja monipuolisuus sekä varmistaa kulttuuripalvelujen saatavuus. Valiokunta katsoo, että nämä kulttuuripoliittiset tarpeet tulee ottaa huomioon tekijänoikeuslainsäädäntöä kehitettäessä ja tekijänoikeudellisista korvauksista neuvoteltaessa siten, että tekijänoikeuksista ei muodostu kulttuurin levittämisen estettä.

Tietokoneohjelmien kirjastolainaus ehdotetaan lakiehdotuksessa sisällytettäväksi tekijänoikeuden piiriin. Kyseessä on ensimmäinen kerta, jolloin tekijänoikeuslain nimenomaisella säännöksellä otetaan kantaa kirjastolainauksen tekijänoikeuteen sisällyttämisen puolesta jonkun tekijäryhmän osalta. Saadun selvityksen perusteella valiokunta on päättänyt hyväksymään kyseisen säännösehdotuksen. Samalla valiokunta kuitenkin korostaa kirjastolaitoksen tar-

keää kansansivistyksellistä ja aikuiskasvatuksellista merkitystä ja kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että myös uuden teknisen kehityksen myötä tulee jatkuvasti huolehtia kirjastolaitoksen edellytyksistä turvata kaikille kansalaisille varallisuudesta riippumatta mahdollisuus saada käyttöönsä tarvitsemansa tiedot.

Tietokoneohjelmia levitetään nykyisin monin eri tavoin. Valiokunta toteaa, että nyt säädettävät lainmuutokset eivät vaikuta ns. julkisohjelmien tai ns. share ware -ohjelmien levitysehtoihin. Julkisohjelmien levitys perustuu siihen, että ohjelmien oikeuksien haltijat ovat luopuneet esittämästä taloudellisia vaatimuksia esimerkiksi ohjelmien kopioinnista. Share ware -ohjelmia voidaan puolestaan levittää ja kokeilla vapaasti, mutta niiden käytönnotosta edellytetään maksettavaksi korvaus.

Lakiehdotuksen mukaan tietokoneohjelman käyttöoikeuden luovutus käsittäisi oikeuden valmistaa käyttö- ja säilytyskopiot sekä tehdä ohjelmaan käytön edellyttämät muutokset. Saadun selvityksen mukaan Euroopan yhteisöjen piirissä asiasta vireillä olevassa keskustelussa on kiinnitetty huomiota siihen, että ohjelman kopiointi tutkimistarkoituksessa ei olisi luovallista ilman siihen oikeuttavaa nimenomaista säännöstä. Tietokoneohjelmien kopioinnista tutkimistarkoituksiin ei kuitenkaan toistaiseksi ole nimenomaista säännöstä minkään maan lainsäädännössä eikä ole tiedossa, minkä sisältöinen säännös asiasta tullessa mahdollisesti ottamaan eri maiden lainsäädäntöihin. Valiokunta edellyttää, että kotimaisen tietokone- ja muun teollisuuden samoin kuin ohjelmien tuottajien kilpailuaseman säilyttämiseksi eurooppalaisella tasolla hallitus seuraa tietokoneohjelmien kansainvälisen suojan kehitystä ja erityisesti lainsäädäntötyötä EY:n piirissä sekä antaa tarvittaessa eduskunnalle uuden esityksen tekijänoikeuslain muuttamisesta tutkimistarkoituksessa tapahtuvan tietokoneohjelmien kopioinnin osalta.

Lakiehdotuksessa ehdotetaan, että oikeus työ- tai virkasuhteessa luotuun tietokoneohjelmaan siirtyisi työnantajalle. Valiokunta toteaa, että kyseinen ehdotus perustuu ohjelmateollisuuden perinteisestä kulttuurituotannosta poikkeaviin olosuhteisiin, ja korostaa, että kyseisellä ratkaisulla ei ole tarkoitus tässä vaiheessa laajemmalti ottaa kantaa siihen, tulisiko työ- tai virkasuhteessa luotujen teosten oikeuksien siirtyä työnantajalle.

Esityksessä ehdotetaan esittävien taiteilijoiden, äänitteiden tuottajien sekä radio- ja televisioyriyten oikeuksien suoja-aikaa pidennettäväksi 25 vuodesta 50 vuoteen. Lisäksi esittävälle taiteilijoille ja äänitetuottajille ehdotetaan korvausoikeutta äänitteiden ansiotarkoituksessa tapahtuvasta julkisesta esittämisestä. Valiokunta pitää kyseisiä ehdotuksia esittävien taiteilijoiden osalta perusteltuina ja kiireellisinä. Samalla valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että kyseisissä säännöksissä yritystoiminnalle taataan samat oikeudet kuin elävän taiteellisen panoksensa antaville taiteilijoille. Valiokunta toteaa, että 50 vuotta on varsin pitkä aika suojata yritystoimintaan sijoitettua panosta. Äänitetuottajien ja radio- ja televisioyhtiöiden oikeuksia voidaan tietyiltä osin perustellusti verrata varsinaisiin teollisoikeuksiin, joiden suoja-ajat ovat yleensä 10 ja 20 vuoden välillä. Valiokunta katsookin, että hallituksen tulee seurata, millaisia kulttuuripoliittisia vaikutuksia äänitteiden tuottajien ja radio- ja televisioyriyten suoja-aikojen pidentämisellä 50 vuoteen on, ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi.

Tekijänoikeuslain kasettimaksua koskevaan lukuun ehdotetaan lisättäväksi säännökset maksun perimisen tehostamisesta siten, että tulliviranomainen voisi luovuttaa nauhat maahantuojalle vain, jos maahantuoja osoittaa suorittaneensa maksun tai antaneensa siitä hyväksyttävän vakuuden. Saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää ehdotusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena, jotta alalla ilmennyt epäterve toiminta saataisiin loppumaan. Valiokunta toteaa kuitenkin, että kyseessä on poikkeuksellinen järjestely yksityisoikeudellisen maksun perinnän varmistamiseksi. Edellä esitetyistä syistä valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus tarkoin seuraa, millaisia vaikutuksia ehdotetulla sääntelyllä on kasettimaksujen perintään ja alan toimintaan sekä ryhtyy toimenpiteisiin, mikäli ehdotetulla järjestelyllä ei saada aikaan toivottuja tuloksia.

Valokuvan suojausta on Suomessa säädetty erillisessä laissa oikeudesta valokuvaan. Tekijänoikeuslainsäädännön uudistamisen keskeisiin kysymyksiin kuuluu se, tulisiko valokuvan suojusta säätää tekijänoikeuslaissa ja kumota asiaa koskeva erillinen laki. Valokuvain mukaan kaikki valokuvat ovat suojattuja riippumatta niiden omaperäisyydestä. Toisaalta valokuvain suoja-aika on tekijänoikeuslain suoja-aikaa lyhyempi, vaikka sitä nyt käsiteltävässä

lakiehdotuksessa ehdotetaan pidennettäväksi 50 vuoteen valokuvan valmistamisesta. Valiokunta katsoo, että valokuvateokset eivät luovan työn tuloksina periaatteessa eroa muista teoksista. Tästä syystä valokuvateosten tekijöille tulee tekijänoikeuslainsäädäntöä kehitettäessä turvata vastaavantasoiset oikeudet kuin muiden teosten tekijöille. Valokuvan suoja koskevia kysymyksiä harkitaan lähiaikoina myös Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa. Valiokunta edellyttää, että hallitus osallistuu aktiivisesti valokuvan suoja koskevaan pohjoismaiseen lainsäädännön kehittämistyöhön ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin valokuvan suoja koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Suomen nykyinen tekijänoikeuslainsäädäntö on aikoinaan valmisteltu pohjoismaisena yhteistyönä. Valiokunta pitää tärkeänä, että kaikissa keskeisissä tekijänoikeuslainsäädännön kehittämiskysymyksissä edelleen pyritäisiin yhdenmukaisiin ratkaisuihin Pohjoismaiden kesken.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin

18§. Valiokunta ehdottaa, että 1 momentin säännöstä korjataan lisäämällä siihen puuttuva ”tai”-sana.

30§. Saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää tarkoituksenmukaisempana, että piirimallin omaperäisyyttä koskeva asia tutkitaan patentti- ja rekisterihallituksessa eikä ali-oikeudessa kuten lakiehdotuksen 30 §:ssä ehdotetaan. Tästä syystä valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 30 §:n poistamista ja lakiehdotuksen 25 ja 27 §:n muuttamista siten, että niissä viitattaisiin myös lakiehdotuksen 2 §:ssä määriteltyyn piirimallin omaperäisyyteen. Ehdotetusta muutoksesta aiheutuu lisäksi pykälänumeroinnin muutoksia sekä korjauksia lakiehdotuksen muihin pykäliin.

34—37§ (35§). Saadun selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 35 §:ään sisältyvä rangaistussäännös jaetaan neljään eri pykälään. Samalla ehdotetaan piirimallirikkomuksen rangaistusasteikosta poistettavaksi vankeusrangaistusuhka ja syyte-oikeutta muutettavaksi siten, että erittäin tärkeän yleisen edun vaatiessa virallinen syyttäjä voisi nostaa syytteen, vaikkei asianomistaja ole il-

moittanut rikosta syytteeseen pantavaksi. Tunusmerkkistöissä sana varomattomuudesta ehdotetaan korvattavaksi sanalla huolimattomuudesta. Ehdotetuista muutoksista aiheutuu muutoksia myös lakiehdotuksen eräisiin muihin pykäliin.

2. Laki tekijänoikeuslain muuttamisesta

Johtolause. Valiokunta ehdottaa johtolauseetta korjattavaksi siten, että se vastaa lakiehdotuksen sisältöä.

23 §. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kirjojen vuokraustoimintaa harjoitetaan tällä hetkellä Suomessa kaupallisena liiketoimintana. Voimassa oleva tekijänoikeuslaki mahdollistaa sen, että vuokraustoimintaa harjoittava voi ostettuaan kirjan vuokrata samaa kirjaa edelleen useita kertoja kirjailijan saamatta vuokraustoiminnasta mitään korvausta. Valiokunnan käsityksen mukaan kirjojen vuokraustoimintaa voidaan sinänsä pitää kulttuuripoliittisesti tarkoituksenmukaisena, koska se lisää kuluttajien käytettävissä olevia vaihtoehtoja ja edistää omalta osaltaan kirjallisuuden leviämismahdollisuuksia. Periaatteellisesti voidaan kuitenkin pitää epätydyttävänä sellaista tilannetta, että kaupallisessa kirjojen vuokraustoiminnassa kirjailijat ovat huonommassa asemassa kuin yleisten kirjastojen harjoittamassa lainaustoiminnassa, jossa kirjailijoiden asema on turvattu kirjastokorvausjärjestelmän avulla.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa, että lakiehdotuksen 23 §:ää muutettaisiin siten, että tietokoneohjelmien lisäksi myös kaikkien muiden kirjallisten teosten vuokraus sisällytettäisiin tekijänoikeuden piiriin. Lainmuutoksen jälkeen kirjojen vuokraustoiminnan harjoittajat ja kirjailijoiden edustajat voisivat tehdä sopimuksen vuokraustoiminnasta kirjailijoille maksettavista korvauksista. Valiokunta pitää tärkeänä, että sopimuksissa korvaustaso sovittaisiin sellaiseksi, että korvauksista aiheutuva taloudellinen rasitus ei muodostu vuokraustoiminnan esteeksi.

3. Laki oikeudesta valokuvaan annetun lain muuttamisesta

Johtolause. Valiokunta ehdottaa johtolauseetta korjattavaksi siten, että se vastaa lakiehdotuksen sisältöä.

15 §. Valiokunta ehdottaa saadun selvityksen perusteella 1 momentin säännökseen tehtäväksi säännöksen sisältöä selkiyttävän muutoksen.

Edellä esitetyn perusteella toinen lakivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä neljäs lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja

että ensimmäinen, toinen ja kolmas lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvina:

1.

Laki

yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—12 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Rekisteröintihakemus ja sen käsittely

13—17 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

18 §

Puutteellisuuden korjaaminen

Jos hakija ei ole noudattanut hakemusta koskevia säännöksiä tai jos rekisteriviranomainen havaitsee olevan muita esteitä piirimallin rekisteröinnille, hakijaa on välipäätöksellä kehotettava määrääjassa antamaan lausumansa tai korjaamaan puutteellisuuden.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

19—22 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

23 §

Siirron merkitseminen rekisteriin ja merkinnän oikeusvaikutukset

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Mitä 1 momentissa on säädetty, on vastavasti sovellettava 30 §:n 3 momentissa tarkoitettuun oikeuteen.

(3 ja 4 mom. kuten hallituksen esityksessä)

24 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Rekisteröinnin mitättömäksi julistaminen

25 §

Vaatimus rekisteröinnin julistamisesta mitättömäksi

Jos piirimallin rekisteröinti ei täytä 2 tai 17 §:ssä mainittuja edellytyksiä, joka tahansa voi esittää vaatimuksen piirimallin rekisteröinnin julistamiseksi kokonaan tai osittain mitättömäksi.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

26 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

27 §

Rekisteröinnin julistaminen mittömäksi

Jos rekisteriviranomainen vaatimuksen johdosta toteaa, että piirimallin rekisteröinti ei täytä 2 tai 17 §:ssä mainittuja edellytyksiä, rekisteröinti on julistettava kokonaan tai osittain mitättömäksi.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Muutoksenhaku

28 ja 29 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Yksinoikeuden lakkaaminen ja yksinoikeutta koskeva ilmoitusvelvollisuus

30 §

(Poist.)

30 ja 31 §

(Kuten 31 ja 32 § hallituksen esityksessä)

32 § (33 §)

*Kuuluttaminen eräissä tapauksissa*Kun piirimallin rekisteröinti on lainvoimaisella tuomiolla (*poist.*) siirretty tai rekisteriviranomainen on julistanut yksinoikeuden lakanneeksi, rekisteriviranomaisen on kuulutettava siitä.

33 §

(Kuten 34 § hallituksen esityksessä)

6 luku

Rangaistus- ja korvaussäännökset

34 § (35 §:n 1 mom.)

Piirimallirikos

Joka tahallaan ansiotarkoituksessa tämän lain säännösten vastaisesti ja siten, että teko on omiaan aiheuttamaan huomattavaa taloudellista vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle,

(1—3 kohta kuten hallituksen esityksessä)

(*poist.*) on tuomittava piirimallirikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

35 § (35 §:n 2 mom.)

*Piirimallirikkomus*Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta rikkoo tässä laissa piirimallin suojaksi annettuja säännöksiä, on tuomittava, jollei teko ole (*poist.*) rangaistava piirimallirikoksesta, (*poist.*) piirimallirikkomuksesta sakkoon (*poist.*).

36 § (35 §:n 3 mom.)

Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti

Joka tahallaan tai muusta kuin vähäisestä huolimattomuudesta laiminlyö 33 §:ssä sääde-

tyn *piirimallia* koskevan ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava (*poist.*) ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä sakkoon. Samaan rangaistukseen on tuomittava myös se, joka sanotussa pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa antaa väärän tiedon, jollei teosta ole säädetty rangaistusta rikoslaissa.

37 § (35 §:n 4 mom.)

Syyteoikeus

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 34—36 §:ssä tarkoitetuista rikoksista, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi.

Virallinen syyttäjä voi kuitenkin nostaa syytteen piirimallirikoksesta, vaikka asianomistaja ei ole ilmoittanut rikosta syytteeseen pantavaksi, mikäli erittäin tärkeä yleinen etu vaatii syytteen nostamista. (uusi)

38 § (36 §)

Korvausvelvollisuus

Joka tahallaan tai *huolimattomuudesta* valmistaa integroidun piirin tai muun piirimallin kappaleen taikka levittää tai tuo maahan piirimallin tämän lain säännösten vastaisesti, on velvollinen suorittamaan yksinoikeuden haltijalle kohtuullisen hyvityksen ja korvaamaan aiheuttamansa vahingon.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

39 § (37 §)

Loukkauksen jatkumisen estäminen

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Integroitui piiri tai muu piirimallin kappale voidaan takavarikoida, milloin 34 §:ssä mainittu rikoksen voidaan olettaa tapahtuneen. Tällöin on sovellettava, mitä takavarikosta säädetään pakkokeinolaissa (450/87).

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

40 § (38 §)

Rekisteröinnin (poist.) mitättömäksi julistamisen vaikutus

Jos piirimallin rekisteröinti on lainvoiman saaneella (*poist.*) rekisteriviranomaisen päätök-

sellä julistettu mitättömäksi, ei 34, 35, 38 ja 39 §:ssä tarkoitettua rangaistusta, hyvitystä, korvausta tai muuta seuraamusta voida tuomita.

Milloin piirimalliin kohdistuvan yksinoikeuden loukkausta koskevassa asiassa väitetään, että rekisteröinti on tämän lain vastainen, tuomioistuim voi vastaajan vaatimuksesta lykätä asian käsittelyn tai ratkaisemisen siihen saakka kunnes rekisteröinnin (*poist.*) mitättömäksi julistamista koskeva vaatimus on lopullisesti ratkaistu. Jollei (*poist.*) vaatimusta ole rekisteriviranomaiselle esitetty, tuomioistuimen on jutun lykätessään asetettava vastaajalle määräaika, jonka kuluessa (*poist.*) vaatimus on esitettävä.

7 luku

Erityisiä säännöksiä

41 § (39 §)

Tiedonantovelvollisuus

Sen, joka tahtoo nostaa kanteen piirimallin rekisteröinnin (*poist.*) siirtämisestä, on siitä ilmoitettava rekisteriviranomaiselle sekä annettava tieto jokaiselle piirimallirekisteriin merkitylle käyttö- tai panttioikeuden haltijalle. Milloin käyttöoikeuden haltija tahtoo nostaa kanteen piirimalliin kohdistuvan yksinoikeuden loukkauksesta, hänen on annettava siitä tieto yksinoikeuden haltijalle.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

42 §

(Kuten 40 § hallituksen esityksessä)

43 § (41 §)

Asiantuntijat

Mitä patenttilain (550/67) 66 ja 67 §:ssä säädetään asiantuntijoista, noudatetaan vastaavasti käsiteltäessä tämän lain 42 §:ssä tarkoitettuja asioita.

44 § (42 §)

Ilmoitukset rekisteriviranomaiselle

Tuomioistuimen on lähetettävä rekisteriviranomaiselle ilmoitus 42 §:ssä tarkoitettua

asiassa annetusta tuomiosta sekä samalla ilmoitettava, onko tuomio saanut lainvoiman.

8 luku

Voimaantulo

45 ja 46 §

(Kuten 43 ja 44 § hallituksen esityksessä)

47 §

(Kuten 45 § hallituksen esityksessä)

2.

Laki

tekijänoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §:n 4 momentti, 23 §, 27 §:n 3 momentti sekä 45—47, 48 ja 49 § ja 64 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 2 momentti 23 päivänä elokuuta 1971 annetussa laissa (669/71), 11 §:n 4 momentti 19 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (897/80), 45, 46 ja 48 § osittain muutettuina 13 päivänä maaliskuuta 1987 annetulla lailla (309/87), ja 49 § osittain muutettuna mainitulla 19 päivänä joulukuuta 1980 annetulla lailla (*poist.*), sekä

lisätään 26 d §:ään, sellaisena kuin se on 8 päivänä kesäkuuta 1984 annetussa laissa (442/84), uusi 4 momentti, (*poist.*) lakiin uusi 40 a ja 40 b § sekä niiden edelle uusi väliotsikko *sekä* 64 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 31 päivänä heinäkuuta 1974 annetulla lailla (648/74), uusi 2—5 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

1 luku

Tekijänoikeuden kohde ja sisällys

1 ja 10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Tekijänoikeuden rajoitukset

11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

23 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei koske kirjallisen teoksen tai sävellysteoksen (*poist.*) kappaleen saattamista yleisön saataviin vuokraamalla tai siihen verrattavalla oikeustoimella eikä tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman kappaleen saattamista yleisön saataviin lainaamalla.

2 a luku

Korvaus teoksen kappaleiden valmistamisesta yksityiseen käyttöön

26 d §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Tekijänoikeuden siirtyminen

27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Tietokoneohjelmat

40 a ja 40 b §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Eräät tekijänoikeutta lähellä olevat oikeudet

45—49 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

Lain sovellettavuus

64 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

3.

Laki**oikeudesta valokuvaan annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudesta valokuvaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun lain (405/61) 1 §, 15 §:n 1 momentti ja 16 § sekä
lisätään 15 §:ään uusi 1 momentti, jolloin muutettu 1 ja nykyinen 2 momentti siirtyvät 2 ja 3 momentiksi, seuraavasti:

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

15 §

Oikeus valokuvaan voidaan luovuttaa kokonaan tai osittain (*poist.*). Valokuvan kappaleen luovutukseen ei sisälly valokuvaa koskevan oikeuden luovutusta.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Säilynoja, varapuheenjohtaja Lax, jäsenet Aittonie-

mi, Jokiniemi, Kautto, Kohijoki, Löyttyjärvi, Myller, Pietikäinen, Saastamoinen, Savela (osittain) ja Vuoristo sekä varajäsen Särkijärvi.

Vastalauseita**I**

Kirjailijan ja kustantajan sopimus käsittää kaikki yksittäistä painetun teoskappaleen levittämistä koskevat oikeudet. Tähän sopimukseen sisältyy tällä hetkellä siten myös korvaus vuok-

raamisesta. Se on mahdollista myös erikseen mainita tämän sopimuksen yhteydessä ja ottaa huomioon sovittaessa maksettavan tekijän-palkkion suuruudesta.

Kirjojen vuokraamista voidaan verrata lähinnä osto- ja myyntiliikkeen (divarin) harjoittamiseen. Tällaisesta edelleenluovutuksesta ei missään yhteydessä peritä tekijänoikeuskorvausta, eikä sellaista ole perusteltua soveltaa tähänkään yksittäistapaukseen.

Valiokunnan mietinnössä viitataan kirjasto- korvaukseen. Sen määrä ei riipu tietyn teoksen lainauskerroista eikä sitä suoriteta yksittäinen kirjasto asianomaiselle kirjailijalle.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan on todennäköistä, että ainakin suomalaisten kirjailijoiden teosten vuokraustoiminta loppuu tehdyn muutoksen seurauksena. Tämä on mielestämme tarpeeton huononnus nykytilanteeseen.

Edellä olevaan viitaten ehdotamme,

että eduskunta hyväksyisi toisen lakiehdotuksen näin kuuluvana:

2.

Laki

tekijänoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n 2 momentti, 10 §:n 2 momentti, 11 §:n 4 momentti, 23 §, 27 §:n 3 momentti sekä 45—47, 48 ja 49 § ja 64 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 10 §:n 2 momentti 23 päivänä elokuuta 1971 annetussa laissa (669/71), 11 §:n 4 momentti 19 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (897/80), 45, 46 ja 48 § osittain muutettuina 13 päivänä maaliskuuta 1987 annetulla lailla (309/87), ja 49 § osittain muutettuna mainitulla 19 päivänä joulukuuta 1980 annetulla lailla, sekä

lisätään 26 d §:ään, sellaisena kuin se on 8 päivänä kesäkuuta 1984 annetussa laissa (442/84), uusi 4 momentti, lakiin uusi 40 a ja 40 b § sekä niiden edelle uusi väliotsikko sekä 64 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 31 päivänä heinäkuuta 1974 annetulla lailla (648/74), uusi 2—5 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 6 momentiksi, seuraavasti:

1 luku

Tekijänoikeuden kohde ja sisällys

1 ja 10 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 luku

Tekijänoikeuden rajoitukset

11 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

23 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 a luku

Korvaus teoksen kappaleiden valmistamisesta yksityiseen käyttöön

26 d §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

3 luku

Tekijänoikeuden siirtyminen

27, 40 a ja 40 b §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

5 luku

Eräät tekijänoikeutta lähellä olevat oikeudet

45—49 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

8 luku

Lain sovellettavuus

64 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 1990

Jouni J. Särkijärvi

Oiva Savela

II

Tietokoneohjelmien kirjastolainaus ehdotetaan laissa tekijänoikeuslain muuttamisesta säilytettäväksi tekijänoikeuden piiriin. Kuten valiokuntakin on todennut, kyseessä on ensimmäinen kerta, jolloin tekijänoikeuslain nimenomaisella säännöksellä otetaan kantaa kirjastolainauksen tekijänoikeuteen sisällyttämisestä jonkun tekijäryhmän osalta. Yhdymme valiokunnassa esitettyyn Kirjastoseuran näkemykseen kirjastojen yleisestä tehtävästä edistää kansalaisten pääsyä tiedon lähteille. Kokemus osoittaa, että lainaus ei korvaa ostamista vaan sitä, ettei ole varaa ostaa. Mielestämme ei ole perusteita estää tai rajoittaa tietokoneohjelmien kirjastolainausta. Suuria tietokoneohjelmia tuottavia yrityksiä, joiden tuotteista useimmiten olisi kyse, ei tule asettaa erityisasemaan verrattuna muihin tekijänoikeuden haltijoihin.

Valiokunnan mietinnöstäkin ilmenevin perustein emme pidä tarkoituksenmukaisena, että äänitetuottajat ja radio- ja televisiolähetysten lähettäjäyritykset rinnastetaan suoja-ajan pituuden osalta luovan työn tekijöihin vaan esitämme suoja-aikojen säilyttämistä näiltä osin nykyisinä eli 25 vuoden pituisina.

Valiokunta on mietinnössään käsitellyt valokuvan suoja-ajan ja todennut, että valokuvateosten tekijöille tulee turvata vastaavantasoiset oikeudet kuin muidenkin teosten tekijöille, ja epäillyt erillisen valokuvalain tarkoituksenmukaisuutta. Ponnin tuotoon valiokunta kuitenkin on kirjannut hallitukselle vain yleisen velvoitteen osallistua valokuvan suoja-ajan koskevaan pohjoismaiseen lainsäädännön kehittämistyöhön. Meidän mielestämme olisi tullut selvemmin ottaa kantaa kehittämistyön sisältöön.

Edellä todetun perusteella ehdotamme kunnioittaen,

*että toinen lakiehdotus hyväksyt-
täisiin muutoin valiokunnan ehdotta-*

*massa muodossa paitsi 23, 46 ja 48 §
näin kuuluvina:*

23 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei koske kirjallisen teoksen tai sävellysteoksen kappaleen saattamista yleisön saataville vuokraamalla tai siihen verrattavalla oikeustoimella (poist.).

46 §

Äänilevyä tai muuta laitetta, jolle ääni on otettu, ei valmistajan suostumuksetta saa jäljentää ennen kuin 25 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona laitteelle ottaminen tapahtui. Jäljentämisestä pidetään myös äänen siirtämisestä toiselle laitteelle.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

48 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Laitteelle otettua lähetystä ei lähettäjäyrityksen suostumuksetta saa siirtää toiselle laitteelle eikä lähettää uudelleen ennen kuin 25 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona lähettäminen tapahtui.

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Lisäksi ehdotamme kunnioittaen,

että perusteluissa lausuttaisiin:

”Valiokunta katsoo, että valokuvateokset eivät luovan työn tuloksina periaatteessa eroa muista teoksista. Tästä syystä valiokunta edellyttää, että valokuvateosten tekijöille turvataan tekijänoikeuslainsäädäntöä kehitettäessä vastaavantasoiset oikeudet kuin muiden teosten tekijöille samalla huolehtien muiden valokuvien riittävästä suojasta.”

Helsingissä 13 päivänä joulukuuta 1990

Marja-Liisa Löyttyjärvi

Vappu Säilynoja